

STELLING: Biomassa uit bos botst

Het gebruik van biomassa uit het bos voor energiewinning groeit; het is een nieuwe geldbron voor bosbeheerders. Maar laten ze straks nog wel dood hout staan en liggen of wordt alles afgevoerd naar de energiecentrale en krijgen we weer aangeharkte bossen zonder veel natuurwaarde?

— Marjel Neefjes (journalist)

Bart Nyssen, Bosgroep Zuid-Nederland

“Percentage dood hout gaat al rap omlaag”

> “MIJN ANTWOORD OP de stelling: een volmondig ja! Maar dat geldt dan net zo hard voor de houtoogst. Ecologisch gezien zou het het beste zijn als 30% van de houtvoorraad uit dood hout bestaat, maar goed, dan kun je dus niet oogsten. In de oude subsidieregeling SN moest je per hectare 2 dode stammen van minimaal 30 centimeter laten liggen of staan. Daardoor is de gemiddelde doodhoutvoorraad in Nederlandse bossen in 10 jaar tijd toegenomen van 5 naar 11%. Maar in de nieuwe regeling is die verplichting afgeschaft. Een aantal bosbeheerders maken nog dood hout uit overtuiging, maar de

meesten stoppen ermee. Waarom zou ik, of: het komt er niet meer van, zeggen ze dan. Dus dat percentage gaat weer rap omlaag.

Voor biomassa hebben we het nu nog alleen over tak- en top hout, maar als die prijs blijft stijgen, worden ook de mindere sortimenten stamhout interessant. Wij volgen deze ontwikkeling dan ook op de voet, want we maken voor onze leden graag een gedegen bosecologische afweging.

Uit onderzoek in Noord-Amerika en Scandinavië blijkt dat afvoer van hele bomen, inclusief zelfs de bodemkluit, voor de bodemvruchtbaarheid meestal geen probleem is. Maar er staat wel altijd bij dat dat niet geldt voor arme bodems. En laat nou net bij ons in Nederland de meeste bos op arme grond staan!

Voor de bodemvruchtbaarheid is het overigens het beste om het tak- en top hout eerst een half jaar te laten liggen. 70% van de nutriënten zit namelijk in de bladeren en naalden, en die vallen er dan vanzelf af. De biomassa centrale heeft de takken ook liever kaal. Maar dat kost wel weer een extra werkgang, want je kunt het niet meteen bij de oogst meenemen.

In Scandinavië hebben ze richtlijnen dat 20% tot 30% van het oogstafval verspreid in het bos moet blijven liggen. Dan heb je misschien qua biodiversiteit wel veel verschillende soorten, maar je moet ook kwantiteit hebben, als basis voor de voedselpiramide. Voor één zwarte specht is veel dood hout nodig!

Om onze leden goed te kunnen adviseren, hopen we binnenkort met Alterra te beginnen aan twee literatuurstudies: over de impact van biomassa oogst op bodemvruchtbaarheid en de impact op biodiversiteit.”<

Jeroen Oorschot, Borgman Beheer Advies

“Terughoudend zijn met afvoeren biomassa”

> “IK KAN ME DE ANGST voorstellen. Als je alles meeneemt na het dunnen, dan kan dat in conflict komen met de natuurwaarden. Er zijn wel globale potentieelstudies op nationaal niveau die aan boseigenaren in het algemeen voorrekenen hoeveel biomassa ze uit hun bos kunnen halen. Maar die houden niet altijd rekening met de bodem en de natuurontwikkeling ter plaatse. Je kunt natuurlijk nooit alle bijgroei weghalen, je moet een reserve inbouwen. Bovendien is het per bos verschillend, het hangt af van de bodemsoort. Een eerstegeneratiebos op zandgrond heeft al zijn voedingsstoffen hard nodig, anders heb je geen bodemontwikkeling. Dus daar moet je zeer terughoudend zijn met het afvoeren van biomassa. Maar uit een bos op kleigrond, in het rivierengebied, als je het een beetje afwisselt - hier wat meer, daar wat minder - dan is het prima. Zeker als het beheerdoel verschromen is.

Over een echte toename van het gebruik van biomassa uit het bos zijn mij nog geen cijfers bekend. Tot nu toe lijkt de boseigenaar eerder terughoudend. Niet vanwege het idee op zich, maar vanwege de kosten die de extra oogstslag met zich meebrengt. Alleen als je dit technisch en logistiek slim aanpakt, kan dit namelijk op dit moment rendabel worden. Toch vind ik dat je het oogsten van biomassa moet zien als investering in je bos: wanneer een zuivering, toekomstbomendunning of de aanleg van machinepad in jong bos wordt gecombineerd met de oogst van biomassa, verbeter je de kwaliteit en groei van je opstand en heb je al een eerste product uit deze onrendabele dunning.”<

met streven naar dood hout

Roland Jacobs, Parenco Hout BV

“Je haalt toch nooit alles weg”

> “DE STELLING IS NIET WAAR, in elk geval nu nog niet. Voorlopig is het in Nederland te duur om uit dunningen het tak- en tophout te oogsten voor biomassa, de uitrijkosten zijn hoger dan de opbrengst. Het tak- en tophout komt nu toch vooral van bosschages langs wegen en kaalkap bij de aanleg van industrieterreinen en wegen. Maar als de prijs stijgt en opweegt de uitrijkosten, dan kan het wel gaan gebeuren. Vervolgens moet je je afvragen of je dit wilt op zandgrond; ik denk het niet. Maar op humusrijke grond kan het best. Je haalt toch nooit alles weg, dat is te duur. De uitrijwagen rijdt een deel van de takken in het zand, die zijn dan vervuild. Je haalt er niet meer dan 60% uit.

Qua natuurwaarde is dat uitrijden overigens zo gek nog niet. Als je de grond openrijdt, komt er allerlei interessants op. Het is bewezen dat als je een bos met rust laat, er minder biodiversiteit is.”<

Jos Jansen, Bosschap

“Zorg bij natuurdoel voor aandeel dood hout”

> “MET DE WERK GROEP ‘Biomassa uit natuur, bos, landschap en de houtketen’ kijken we niet alleen naar natuurterreinen, maar net zo goed naar hout en maaisel uit stedelijke plantsoenen, bermen, sloophout en gemeentelijke afvalwerven. Dus het gaat zeker niet alleen over bos. Wat dood hout betreft: de eigenaar heeft een doel met zijn bos, en als daarin de natuur een rol speelt, zal hij moeten zorgen voor een aandeel dood hout. Het is wel zaak om daarover goed met de aannemer te communiceren, onder andere in het opdrachtformulier. Maar ik begrijp de zorg. In Scandinavië heb ik wel gezien hoe ze het tak- en tophout op enorme rillen bij elkaar harken, dat maakt inderdaad een hele aangeharkte indruk. De doelen voor biodiversiteit blijven voorop staan. We laten momenteel studies uitvoeren naar de mineralenbalans. Wat ik ook weet uit Scandinavië is dat ze soms residuen, as dus, terugbrengen in het bos; dat wordt ook onderzocht.

Het doet me trouwens denken aan de discussie die speelde toen ik studeerde. Er werd 30 tot 50 jaar geleden strooisel uit het bos gehaald als compostering voor de tuinbouw, ‘strooiselroof’ noemde je dat. De oogst van biomassa moet natuurlijk niet een nieuwe vorm van strooiselroof worden.”<

Rienk Jan Bijlsma, Alterra

“Alles afvoeren is dramatisch voor biodiversiteit”

> “TJA, ALS JE AL HET dode hout afvoert, is dat natuurlijk dramatisch voor de biodiversiteit. Dus als je hoofdfunctie natuur is, moet je dat niet doen. Maar in multifunctionele bossen, als je voldoet aan de basiszorgvuldigheid, dan laat je per hectare zoveel stammen staan of liggen. Dat is volgens mij in de subsidieregeling geregeld. En dan kun je best wat tak- en tophout missen, dat kleine hout maakt niet zoveel uit. De biodiversiteit zit hem toch vooral in de dikke boomstammen. Die moeten jaren blijven liggen, zodat er een hele successiereeks aan insecten en schimmels op kan ontwikkelen.”<

Het ministerie van EL&I beraadt zich nog op zijn standpunt over dit onderwerp en wilde nu niet reageren.

Wilt u meedebatteren of een ander onderwerp aansnijden? Mail naar: redactie@vakbladnbl.nl

---